

Az idei jubileumi ünnepségek programkínálata gazdag volt. Március 30-án a nagykaposi Erdélyi János Parkban levő Erdélyi szobor-portré koszorúzásával kezdődött, ahol a néhány százas tömeg meghallgatta Hajduk György középiskolai tanár köszöntőbeszédét. Utána képzőművészeti kiállítás nyílt a helyi művelődési házban Ung-vidéki amatőr képzőművészek munkáiból. Másnap Czine Mihály tartott tartalmas és érdekes előadást a kortárs magyar irodalomról.

Április elsején, a nagy előd születésnapján, a Madách Könyvkiadó-kiállítás nyílt a helyi könyvtárban, majd este Dobos László író tartott ünnepi beszédet, aki ugyancsak vidékünk szülöttje. Az esti műsor keretében Janda Iván és Vass Lajos Erkel-díjas zeneszerző vezényletével fellépett a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara.

Április 8-án középiskolás diákok számára *Ki mit tud Erdélyi Jánosról?* címmel vetélkedőt rendeztek. A T. Erdélyi Iloná elnökletével értékelő zsűri több ölnyi könyvvel jutalmazta a versenyzőket. A Csemadok Központi Bizottsága és Töketerebesi Járási Bizottsága, melyek társrendezői voltak az Erdélyi János-napoknak, úgy szervezték az irodalomnépszerűsítő országos szemináriumát, hogy az az Erdélyi-napok részévé váljék.

Az Erdélyi-napok ünnepségeivel egybeesett a Csemadok fennállása negyvenedik évfordulójának járási megemlékezése, ahol vendégekként itt voltak az újonnan alakult beregszászi Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség képviselői is, Dalmay Árpád vezetésével.

Az Erdélyi János-rendezvény-sorozat méltóan járult hozzá az identitástudat elmélyítéséhez és a nagy folklorista emlékének köztudatban való rögzítéséhez.

D. Varga László

Néprajzi szeminárium Békésen

1989. július 2–12.

A határainkon túli magyar néprajzi kutatások bemutatására rendeztek már több konferenciát, a TIT kiadott egy bibliográfiát, hamarosan megjelenik Balassa Iván e témakörben született néprajzi összefoglalója. Mindemellett több-kevesebb rendszerességgel eljutnak hozzánk a helyi kiadók történeti-néprajzi kiadványai, s ezekből is értesülhetünk arról, hogy – bár országonként és koronként más mértékben – folyamatos a határainkon túl is a magyar néprajzi érdeklődés.

Pedig a nemzetiségi környezetben élő néprajzkutatóknak számos nehézséggel kell megküzdeniük. Többségük rendszerint nem képzett néprajzos. Történelmi, filológiai tanulmányaik mellett kezdtek el érdeklődni néprajzi kérdések iránt. Sokszor senkihez sem fordulhatnak szakmai segítségért, az anyaországgal való kapcsolatuk is esetleges.

Ezért született meg a centenáriumi most ünneplő Magyar Néprajzi Társaság vezetőiben a gondolat: rendezzük meg a határainkon túl élő magyar néprajzkutatók szemináriumát. Ezen a szemináriumon néprajzi képzést nyújtanak a legjobb magyarországi kutatók, fölvetetik kérdéseiket, problémáikat a külföldiek. A tizenegy napos kurzusnak Békés városa adott helyet, a főbb támogatók között volt az országos és helyi TIT, a Hazafias Népfőnt, az Országos Közművelődési Központ, a Magyarországi Kutató Intézet.

A szeminárium létszáma „betelt”. Összesen 23 néprajzkutató érkezett a szomszédos országokból. Jugoszláviából és Csehszlovákiából jöttek a legtöbben, 9–9-en, a Szovjetunióból 4, Ausztriából 1 fő érkezett. A résztvevők mindegyike „gyakorló” néprajzkutató. Foglalkoztak már néprajzi gyűjtéssel, múzeumi munkával, ismeretterjesztéssel, szakkörvezetéssel. Többüknek könyvét, publikációját a hazai közvélemény is jól ismeri. Foglalkozásukra nézve szinte kivétel nélkül pedagógusok – az alapiskolától az egyetemig. Az Ungvári Állami Egyetem magyar tanszékét például Petro Lizanec tanszékvezető és két munkatársa képviselte.

Gazdag program várta a magyar néprajztudomány számára nagy szolgálatot tévő külföldi kutatókat. A különböző témák szakemberei olykor feléves egyetemi tananyagot igyekeztek néhány órában, legalább vázlatyszerűen ismertetni. Szó volt a néprajztudomány történetéről, a hazai múzeumügyről, az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalomról, a hazai nemzetiségi néprajz kutatásáról. A napok általában egy-egy átfogó témakör elméleti és gyakorlati megismerésével teltek el. Csak néhányat sorolok föl a tárgyalt témákból: település, építkezés, népviselet, népművészet, kismesterségek, táplálkozás, vallási néprajz, néptánc, népzene, népszokások, falukutatás, falumunka stb.

Az igényesre méretezett tanulmányi munkát Békés megyei kirándulások és múzeumlátogatások, Békés város tanácselnökének fogadása, gyulai színházlátogatás, a békés-tarhosi zenei napokon való

részvétel tette teljessé. Mód nyílt az ismerkedésre, kapcsolatteremtésre, az előadókkal hosszas és alapos (olykor éjszakába nyúló) tapasztalatcserére, könyvek, kérdőívek és ötletek cseréjére. A békési Körös-part sok-sok baráti beszélgetés és közös éneklés emlékét őrizte meg.

Az első békési néprajzi szeminárium résztvevőinek az volt az egyhangú véleménye, hogy ilyen rendezvényre a jövőben is mulhatatlanul nagy szükség lesz; a magyarországi rendező szervek fontos tudományos és nemzeti célt támogatnak. A Magyar Néprajzi Társaság szorgalmazni szeretné azt, hogy valamennyi anyanemzet segítse a határain kívül élők néprajzi kutatását!

Dr. Balázs Géza

Hagymásy Sándor

(1907–1988)

1988 decemberében elhunyt Hagymásy Sándor néprajzgyűjtő. 1907. január 3-án született Türkevén szegény sorsú családban. Az első világháborúban félárvaságra jutott, apja a szerb harctéren hősi halált halt. Hadiárvaként nevelkedett. Tanulmányait abbahagyva cselédként dolgozott 21 éves koráig, hogy özvegy édesanyjának segítsen a család fenntartásában. 21 éves korában elvégezte a kétéves csermajori Mezőgazdasági Szakiskolát, ahol mint hadiárva ingyen tanulhatott. Széles körű mezőgazdasági ismeretekkel rendelkezett, 1930-tól 1944-ig rendszeresen publikált szakmai cikkeket a *Türkevei Hírlapban*. Veress Pál pásztorügyi, Zsilinszky Mihály mezőtúri uradalmában volt gazdasz, 1949–1957 között a dévaványai géppálmás, majd gépjárató állomás főgazdászaként dolgozott. Innen ment nyugdíjba 1967-ben. Élete, munkássága a szikes kunsági tájhoz kötötte. Kitűnő mezőgazdasági szakembernek számítot, amit az is jelez, hogy tagja volt annak a száz agronómusból szervezett országos földmínősítő csapatnak, amelyet Erdei Ferenc vezetésével a tagosításokra készítettek fel.

Nyugdíjazása előtt egy évvel néprajzi gyűjtőmunkába kezdett. Első néprajzi pályázatát 1966-ban készítette a mezőtúri peresi uradalom cselédeinek életéről. Ennek sikere további néprajzi gyűjtésre ösztönözte, s ettől kezdve szakmai, muzeológiai irányítás mellett Türkeve néprajzának módszeres feltárását végezte egészen 1988-ban bekövetkezett haláláig.

Első nagyobb lélegzetű, maig kéziratban lévő dolgozata *A hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyaga és szókimcsé Türkevén* három kötet (1. Szántás, vetés 2. Aratás 3. Hordás, nyomtatás, cséplés), amely Végh József és Hofer Tamás hasonló című kérdőíve alapján készült. Ezután évről évre Türkeve néprajzának egy újabb területét dolgozta fel, így az állattartást, népi táplálkozást, népi gyógyítást, családi és munkaszervezeti viszonyokat, a népi társadalom rétegeit, földrajzi és ragadványneveket, s külön is a nagykun város juhászatát. Összesen 32 néprajzi dolgozata található a Damjanich Múzeum Néprajzi Adattárában. Az utóbbi években önéletrajzának megírásába kezdett, ebből csupán az első rész készült el *Kezdő gazdatiszti emlékeim* címmel 1985-ben. Eredményesen szerepelt a megyei és országos néprajzi pályázatokon, több országos első díjat mondhatott magának, a néprajzi gyűjtőmozgalom kiemelkedő egyénisége volt. Néprajzi munkásságáért 1973-ban megkapta az önkéntes néprajzi gyűjtők legnagyobb elismerését, a Sebestyén Gyula Emlékérmét.

Sokat publikált. A türkevei múzeum 1971. évi emlékkönyvében jelent meg a *Mezőtúri peresi uradalom cselédeinek életéről* című írása, a Jászkunság folyóirata a *Tanyázó emberek és a Kiskunsági tájismeret* című írásait közölte. A Múzeumi Levelekben is több kis cikke látott napvilágot, például *Általános földrendezések* (ML. 31.–32., 66–73); *Türkeve településtörténeti vonatkozásai* (ML. 47–48. sz. 41–57 l.), *Legeltetési intézmények Türkevén* (ML. 53–54. sz. 80–107. l.) címűek. Urbán Lászlóval közösen *A közös gazdálkodás 30 éve Türkevén* (1948–1978) címmel megírta a helyi termelőszövetkezeti mozgalom történetét.

Az utóbbi években a népi táplálkozás kutatásával bekapcsolódott a Türkevén folyó néprajzi monográfiái munkálatokba. Ezenkívül korábban részt vett a Damjanich Múzeum által szervezett jászdózásai, nagyiváni, mezőtúri kutatásokban. Gyűjtőmunkája mellett néprajzi szakkört szervezett Türkevén, sok pályázót nyert meg a néprajz és helytörténet ügyének.

Hagymásy Sándor az agronómus szemével széles körű mezőgazdasági ismeretek birtokában vizsgálta a hagyományos paraszti gazdálkodást, ezért munkái mindenkor értékes források a néprajztudománynak. Halálával nagy veszteség érte az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalom.

A Türkevei Városi Könyvtár 1981-ben kiadta Hagymásy Sándor néprajzkutató bibliográfiáját, amelyet Kovács Imréné állított össze. Ebből kitűnik sokszor előttünk is ismeretlen, gazdag szakmai és néprajzi munkássága.

Gulyás Éva